

Finansdepartementet

Remissvar Tillfälligt statsbidrag till vissa kommuner och regioner för kommunala åtgärder för en ekonomi i balans

3.1 Behov av ett tillfälligt statligt bidrag till vissa kommuner och regioner

Kammarkollegiet har inga synpunkter på behovet av ett tillfälligt statligt bidrag.

3.2 En delegation för kommunal ekonomi i balans bör inrättas

Kammarkollegiet tillstyrker att delegationen inrättas i en befintlig organisation, men när det gäller valet att inrätta delegationen hos kollegiet vill vi framföra följande.

Kammarkollegiet har lång erfarenhet av att stötta nämnder och delegationer. Både nu och historiskt har det skett inom olika verksamhetsområden. Uppdragens omfattning har varierat vad gäller antal ärenden och antal handläggande medarbetare m.m. Vi stöttar exempelvis Alkoholsortimentsnämnden, som har några få ärenden per år, och Arvsfondsdelegationen som fattar cirka 1 000 beslut och fördelar runt 800 mnkr under sex sammanträden per år. Här har vi byggt upp en särskild organisation som sysselsätter cirka 30 personer med olika kompetenser. Våra uppdrag utförs med både specialistkompetens och generell kompetens. Mot den bakgrunden är kollegiet en myndighet väl lämpad att ta emot och inrätta delegationen med ett tillhörande kanslistöd.

Samtidigt är inget av de nämnd- och delegationsuppdrag eller något annat av kollegiets övriga uppdrag riktat till, eller på annat sätt kopplade till, kommuner och regioner¹. Vi saknar därmed erfarenhet och kompetens

¹ Vi upphandlar dock ramavtal för IT-relaterade tjänster och produkter som även kommuner och regioner kan utnyttja.

gällande dessa sektorer. Utredningens förslag att inrätta delegationen i kollegiet kommer därför att förutsätta att denna kompetens byggs upp och att andras erfarenheter kan knytas till oss.

Vi konstaterar att det saknas en beskrivning av de uppgifter som Kammarkollegiet föreslås ansvara för. Avsaknaden av beskrivning skapar osäkerhet i ansvars- och arbetsfördelning mellan delegationen och kollegiet. Utredningens beskrivning är så kortfattad att det inte går att avgöra vilka handläggande uppgifter som kommer att åläggas myndigheten visavi delegationen. I förordningen regleras enbart att en delegation ska inrättas och organiseras samt att Kammarkollegiet ska ansvara för utbetalningar. Kollegiets erfarenhet är att ett kanslistöd kan utgöras av uppgifter av enklare administrativ karaktär såväl som mer kvalificerat handläggarsöd. Inriktningen och omfattningen på kollegiets uppgifter bör därför konkretiseras.

Sammantaget bedömer vi att kollegiet har den organisatoriska förmågan att inrätta och stötta en delegation, men den korta införandetiden i kombination med behovet av att bygga upp kompetens inom de kommunala och regionala områdena innebär en mycket hög risk. Den föreslagna tidsramen är mycket knapp om utredningen avser att få på plats en delegation och ett kanslistöd som har kompetens att förbereda en effektiv och rättssäker ansöknings- och beslutsprocess som säkerställer att statsbidraget ska kunna uppfylla sitt ambitiösa syfte.

Vidare konstaterar kollegiet att utredningen är otydlig vad gäller delegationens uppgift och roll under hela perioden 2021-2024. Det framgår att dess huvudsakliga uppgift är att besluta om statsbidrag utifrån en bedömning av de åtgärder som bidraget söks för och att man vid behov ska föreslå justerade eller ytterligare åtgärder. Men det framgår inte om statsbidraget ska kunna beslutas vid flera tillfällen eller endast inom ramen för en sammanhållen beslutsomgång. I det senare fallet och med den föreslagna tidsramen bedömer kollegiet att förutsättningarna för en effektiv ansöknings- och beslutsprocess är små; se vidare avsnittet 3.3 "Förutsättningar för bidrag". Men det aktualiserar också frågan om delegationens och kansliets löpande uppgifter under perioden. Enligt utredningen ska delegationen i sitt beslut vid behov kunna ange att delredovisningar ska göras till delegationen. Det framgår dock inte vad denna redovisning ska kunna innehålla och vilken typ (om någon) styrning som delegationen ska utöva när det gäller redan tilldelade bidrag.

3.3 Förutsättningar för bidrag

Kammarkollegiet kan inte bedöma de kriterier som utredningen förslår, men anser generellt att denna typ av kriterier måste vara väl avvägda för att dels bidra till en effektiv urskiljning och träffsäkerhet, dels möjliggöra en effektiv kontroll i beslutsprocessen. Utifrån den föreslagna tidsramen är det även väsentligt att kriterierna utformas så att de ger ett inte alltför omfångsrikt underlag eftersom det kommer att ta längre tid att administrera och värdera, vilket påverkar effektiviteten i handläggnings- och beslutsprocessen för delegationen och kansliet. Ett omfångsrikt underlag bedöms även skapa ett mer tidskrävande arbete för de kommuner och regioner som söker bidraget.

När det gäller att bidraget ska kunna ges till ”omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder” konstaterar kollegiet att detta är ett begrepp som kan inkludera väldigt mycket och i praktiken sannolikt kommer ge liten vägledning till framför allt delegationen. Inte heller utredningens förtydligande exempel synes ge annat än marginell vägledning. Denna öppna inriktning är positiv på så sätt att det finns få avgränsningar på förhand och att beviljandegraden därmed kan bli hög. Samtidigt öppnar det för många tolkningsfrågor och delegationen har i utredningen fått mycket liten vägledning inför sina beslut. Detta i kombination med den föreslagna tidsramen innebär hög risk för att ansöknings- och beslutsprocessen blir svårförståelig och i sämsta fall även präglad av dålig förutsägbarhet och att likabehandlingsprincipen inte kan upprätthållas i tillräcklig utsträckning.

3.4 Ansökan om bidrag

Kammarkollegiet tillstyrker att ansökan ska innehålla underlag som både verifierar att kommunen eller regionen har en svag ekonomi och beskriver de åtgärder man söker bidrag för. Vi konstaterar dock att oklarheterna gällande vilka åtgärder som kan kvalificera för bidrag, i kombination med den föreslagna tidsramen, innebär att det förberedande arbetet i såväl kommuner och regioner som hos delegationen och kansliet inte ges tillräcklig tid. Risken för otydlig vägledning, ofärdiga ansökningar och i sämsta fall uteblivet statsbidrag till angelägna åtgärder bedömer vi därför som hög.

3.5 Handläggning av ärenden om bidrag

Kammarkollegiet tillstyrker att delegationen ska kunna ge korrigerande och kompletterande råd gällande inkomna ansökningar. Vi anser samtidigt att det är svårt att utläsa med vilken ambition och i vilken utsträckning delegationen ska göra detta. Vi konstaterar också att den föreslagna tidsramen i praktiken omöjliggör en ansöknings- och beslutsprocess där en ansökan ska kunna justeras och sedan inkomma till delegationen för ny prövning. Det innebär risk för att det kvalificerade stöd som vi uppfattar att

både delegationen och kansliet ska vara inte ges tillräckligt utrymme att verka och att ansöknings- och beslutsprocessen därmed blir ineffektiv.

3.6 Prioritering av ansökningar

Kammarkollegiet tillstyrker att det ska finnas en mekanism för delegationen att tillämpa i det fall tillgängliga medel inte räcker till samtliga ansökningar. Kollegiet kan inte bedöma den föreslagna grunden, men saknar ett resonemang för och emot t.ex. proportionell nedsättning av bidraget i det fall tillgängliga medel inte räcker.

3.7 Beslut om bidrag

Kammarkollegiet har inget att invända mot förslaget om vad delegationens beslut ska innehålla. Vi konstaterar dock att särskilt punkten 2 aktualiserar frågan om delegationens roll och uppgift. Ju mer specifika beslutsformuleringar, desto större krav på kontroller och uppföljning från delegationen, men också större risk för avvikelser mellan beslut och slutligt utfall. Det senare väcker frågan om det är möjligt att justera delegationens beslut under perioden i det fall en beslutad åtgärd visat sig vara ineffektiv eller felaktigt utformad. Se även avsnitt 3.8 ”Redovisning av mottaget bidrag”.

3.8 Redovisning av mottaget bidrag

Utredningen konstaterar att uppföljning är en viktig del vid bidragsgivning och att det är viktigt att bidragsmottagarna återrapporterar sina resultat. Det framgår dock inte på vilket sätt det är viktigt i just detta fall. Uppföljning kan göras med kontrollerande syfte för att säkerställa att exempelvis inga avvikelser har skett, men den kan också göras i ett styrande och/eller lärande syfte. Vilken typ av uppföljning som utredningen avser har betydelse för delegationens roll och mandat under perioden samt hur besluten om bidrag ska utformas och hur kollegiet ska bemanna kanslifunktionen.

3.9 Utbetalning av bidrag

Kammarkollegiet tillstyrker att bidraget ska betalas ut av kollegiet, men anser att det är svårt att bedöma utredningens förslag att initialt betala ut 25 procent och efter slutredovisning betala ut resterande 75 procent. Utredningen menar att det är viktigt att åtgärderna kommer igång tidigt, men föreslår samtidigt att endast en mindre del av bidraget ska betalas ut i början av perioden. Kollegiet anser att utredningen borde analyserat hur detta förhåller sig till att bidraget riktar sig till kommuner med svag ekonomi och att tanken med bidraget rimligen är att bidra till att åtgärder som annars inte skulle genomförts kan genomföras. Vi saknar därför ett resonemang om avvägningen mellan före- och efterfinansiering samt hur detta förhåller sig till risken för att målgruppen avstår från åtgärder och att

utredningen även föreslår krav på återbetalning enligt avsnitt 3.10, vilket minskar risken för att statsbidraget används felaktigt. Utredningen förefaller inte heller ha prövat möjligheten att de föreslagna delredovisningarna skulle kunna utgöra underlag för delutbetalningar.

3.10 Återbetalning av bidrag

Kammarkollegiet tillstyrker förslaget.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Gunnar Larsson efter föredragning av ekonomichef Martin Sundelius. Avdelningscheferna Pontus Ekstedt och Ulrika Johansson samt projektledaren Per Callermo har deltagit i den slutliga handläggningen.

Gunnar Larsson

Martin Sundelius